

ressò mont-roigenc

EL CONREU DE L'ARRÒS A MONT-ROIG. ELS AIGUAMOLLS DELS PRATS

Martí Rom

www.martirom.cat

19-12-2016

En el llibre “Viaje de España” (1788) d’Antonio Ponz, a la pàg. 180, parla del Camp de Tarragona: “... *También han intentado el cultivo del arroz, y aún había algo de esto pocos años ha en los términos de Cambrils, Monroig... pero creo que por las tercianas que resultaban lo han dexado...*”. Aquestes “tercianas” eren febres que es reproduïen cada tres dies durant un cert temps; podien durar moltes setmanes.

També en el llibre “Diccionario geográfico estadístico histórico de España y sus posesiones de Ultramar” (1848) de Pascual Madoz, a la pàg. 337, hi trobem, tot descrivint Cambrils, una altra referència al conreu d’arròs a Mont-roig: “*Se halla... en una hondonada, que no disfruta de la libre influencia de los vientos; los que reinan son del NO y SO y estos últimos son perjudiciales, porque atraen las emanaciones pútridas de los pantanos, que cultivan de arroz en el término limítrofe de Montroig; por cuya causa, y la baja localidad que ocupa la población, no es un clima de los más sanos, y son endémicas las fiebres intermitentes...*”.

Alguns encara hem sentit comentar als nostres avis com a la partida dels Prats s’hi conreava arròs fins a inicis del segle XX. Des del barranc de Rifà cap al sud, els terrenys de les partides de les Eixarmades i Les Planes s’apropen cap al mar fins arribar a una timba que, abruptament, descendeix fins als Prats, en uns terrenys que estan gairebé a nivell del mar. Els avis ens explicaven que tot allò eren aiguamolls.

Des de petit sempre havia sentit parlar a la meva àvia Dolors Ferratjes Tost, de ca la Pobreta, i al meu avi Francesc Rom Serra, de l’existència d’un dit “camí de sanitat” que passava per damunt o per sota de la timba i que recorria tots aquells camps d’arròs. Era el pas dels sanitaris per anar a vigilar les condicions higièniques d’aquells camps. De xiquet, jo mateix l’havia fet moltes vegades des dels voltants del baixador del tren fins al barranc de Rifà. Sobre aquest camí, escriu Ferran Jové Hortonedà en el seu llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), a la pàg. 449: “...*actualment el comencem a trobar a la vora de septentrió del barranc de Rifà...encara que possiblement ja venia de més enllà, de Miramar...*”; i esmenta una possible hipòtesi, que li havia comentat Baptista Nogués “Melitino”, sobre l’ús d’aquest camí: “...*s’establia el cordó sanitari quan, per alguna epidèmia o plaga, calia vigilar que no entrés ningú al terme...*”.

Francesc Riba i Mestre en el llibre “Història de Mont-roig” (1883), que va començar a escriure el 1814, a la pàg. 59, enumera els productes agrícoles que es feien a Mont-roig: “...*essent abundoses les collites de garrofes, que se’n fan de bona qualitat, oli, fesols, arròs, únic lloc a Catalunya que en fa collita, llegums, una mica de seda, no poques hortalisses, fruits, patates, algun any barrella, cànem, ametlles i altres coses...*”. Remarquem que diu “... *arròs, únic lloc a Catalunya que en fa collita...*”.

Ferran Jové Hortonedada en el seu llibre “Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), a la pàg. 50, documenta per primer cop el conreu de l’arròs en un arrendament que va fer Guillem Fontcuberta el 1709: “*de tots los prats dits de la Coua te al terme de la pobla a Pau Aloy per temps de quatre anys... per lo preu de 11 lliures cada any, pagadores ab arròs...*”.

A la “Història agrària dels països Catalans”, en ell volum III (Edat Moderna) coordinat per Eva Serra, a la pàg. 100, hi podem llegir: “*L’arròs era un producte que ja des del segle XVI suplïa el blat, en cas de necessitat per a la subsistència de la població. Es conreava des de l’època baix medieval... des del mateix segle XVI conten mesures i moments de prohibició pels problemes sanitaris que comportaven les aigües d’aquell cultiu. Les diverses circumstàncies havien provocat que el conreu fos oscil·lant, com a Tarragona a la primera meitat del segle XVI, quan se substituïa l’arròs pel cànem... L’extensió de l’arròs a Catalunya va ser limitada i en algunes àrees desaparegué a la primera meitat del segle XVIII...*”. Després esmenta que, antigament (segle XV), se’n feia a l’Empordà i més tard al Segrià. Continua: “*Al Camp de Tarragona el conreu hi era més estès: hi ha notícies de les plantacions de Riudoms, Vinyols, Cambrils, Vilanova d’Escornalbou, l’Arbocet, les Borges del Camp, la Canonja, Altafulla, Vila-seca o Mont-roig, però també s’abandonà a partir de 1750...*”. Com sabem a Mont-roig continuà fins entrat el segle XX.

Continuant amb el llibre de Francesc Riba i Mestre, a la pàg. 168, hi tenim: “*L’any 1710, hi havia grans malalties ja que en la determinació de l’Ajuntament del 28 de gener d’aquest any, es resolgué que per raó de les malalties es votés un Sant, i tret a rodolins sortí Sant Roc*”. Crec que aquestes “grans malalties” deuriem ser les febres que comportaven aquells aiguamolls. És curiós que es decidís triar un sant per sorteig al qual encomanar-se, i que aquest sigui Sant Roc. Aquest és a l’endemà de la Mare de Déu d’agost i com sabem, des d’antic, és la Festa de les Pobles i els Prats. Dels mateixos Prats on s’hi conreava l’arròs.

A continuació Riba i Mestre descriu: “*Hi hagué en aquesta Vila grans malalties el 1727, i s’arribà a un estat tal que malgrat ser llavors molts menys veïns que actualment, s’hi trobaven 200 malalts i se n’havien mort 50... L’any 1821 féu estralls la pesta groga a Barcelona i Tortosa, a fi que no es propagués, taparen els portals, o millor dit, tancaren el poble i manà el Govern que fos custodiada la vora del mar, pels de Mont-roig i pobles veïns. Hi feren unes barraques per als guardes. Els homes dels pobles veïns, quedant-se a dormir en aquells punts o barraques, prenien amb facilitat les febres, pel que repugnava molt muntar aquelles guàrdies*”. Com veurem més endavant aquestes instruccions del govern eren conseqüència del temor a l’arribada de la pesta que s’havia declarat a Marsella el 1720. S’enviaven guardes a vigilar que no s’acostés cap vaixell d’una manera furtiva a la costa pel perill que portés la pesta. Aquells homes quan estaven uns dies vigilant agafaven les febres terciànes de l’arròs.

El treball “Epidèmies i crisis agràries a la Catalunya Nova en els decennis de 1720: l’actitud de les autoritats borbòniques” (1985) de Manuel Arranz Herrero, publicat a “Aplec de Treballs, 7” (de la pàg. 193 a la 216), ens fa llum sobre aquells fets del 1727. Explica que el juny de 1720 la pesta s’havia manifestat a Marsella, d’on es va estendre a d’altres poblacions. L’intercanvi de mercaderies entre el sud de França i Barcelona, i per extensió Catalunya, feia témer que aquella maleïda malaltia arribés a casa nostra.

“El desembre de 1720 va arribar a Barcelona la notícia que a Vallmoll —una vila del Camp de Tarragona, amb poc més d'un centenar de cases— i a Albarca —llogarret al peu de la serra de Prades amb una vintena de famílies— s'havia fet present una malaltia d'etiologia no ben definida i que afectava un percentatge significatiu de les respectives poblacions...”. El 25 de gener de 1721 el govern de Madrid prohibia el conreu de l'arròs "mientras duraren los rumores del contagio". Calia rapidesa, doncs la sembra es feia a inicis de març. Malgrat això, l'Audiència de Catalunya va demanar la seva ratificació argumentant que aquella disposició tan radical podia estendre el pànic entre la població. I acabaven dient que "los vapores nocivos que ocasionan los arrozces pueden (...) evitarse en mucha parte haciendo fuegos en alguna cercanía de los mismos sembrados". Aquell any es va poder sembrar.

En aquella època, segle XVIII, no era fàcil diagnosticar pels metges, les malalties com les febres palúdiques, febres tifoides i el tifus. A inicis de juny de 1727 es van escampar pel Camp de Tarragona les febres entre la població. Aquesta és aquella data citada per Riba i Mestre: *“Hi hagué en aquesta Vila grans malalties...”*. Explica Manuel Arranz Herrero: *“hom atribuí a la presència de camps dedicats al conreu de l'arròs i, en algun cas, a la mala calidad de la agua de los pozos, motiu pel qual podem suposar que es tractava de febres palúdiques —tercianes— i de febres tifoides”*. I afegeix que els pobles afectats eren nou: *“Riudoms, les Borges del Camp, Mont-roig, Cambrils, Vila-seca, la Canonja, Vinyols, Vilanova d'Escornalbou i l'Arbocet, als quals molt aviat s'afegí Altafulla... La malaltia afectà de manera molt diversa els deu pobles esmentats. A Riudoms caigué malalt prop del 75% dels seus habitants, que eren més d'un miler, mentre que a Mont-roig els atacats pel mal no arribaren a suposar el 15% de tota la població, que devia sumar entre 700 i 800 ànimes...”*. Després esmenta que a Mont-roig tan sols hi va haver nou morts. En aquell 1727 es va prohibir el conreu de l'arròs.

En el conjunt del Camp de Tarragona es van produir 720 defuncions. El 1729 l'epidèmia es va considerar extingida. Aleshores es va considerar que potser calia eradicar el conreu de l'arròs. Més aviat o més tard es tornarien a reproduir aquelles febres terciànes. El problema era que, amb aquesta eradicació, mancava una important font econòmica en alguns pobles. Des de Mont-roig es van fer peticions demanant la fi de la prohibició. Comenta Manuel Arranz Herrero que es van presentar certificats de dos metges *“assegurant que el cultiu de l'arròs no podia perjudicar la salut respecto de la distancia de los Campos a poblada”*. Com sabem, es conreava als Prats, en aquells terrenys a tocar del mar; el nucli de població estava a uns cinc quilòmetres i els masos de Les Pobles quedaven relativament lluny. El maig del 1729 es va tornar a autoritzar el conreu de l'arròs al Camp de Tarragona, a les partides on tradicionalment ja es feia.

Suposo que aquests dos metges que cita Manuel Arranz Herrero són Tomàs Pallejà de Riudoms i Agustí Carreras de Montbrió. A l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT), en el manuscrit notarial de Mont-roig núm. 99 (1724-1725) es parla que aquests dos metges van fer una inspecció, el 14 de juny de 1724, a les terres de la Poble d'en Taudell i de Mont-roig on s'hi produïa arròs i diu que per la poca llavor sembrada *“no es bastant per a infectar ni dañar la salut ni en los moradors de Cambrils ni de Montroig y no sols per la parvedad, sinó també per la distancia que ya de dits arrossos a dits pobles. Diuen que la aygua que ix per lo riego dels arrossos no pot dañar als vivents, tant racionals com irracionals per rahó que de ella no sen serveys per altra cosa mes que del riego de dits arrossos y que inmediateament se comunica al mar”*.

D'antic, Mont-roig tenia tres termes: el propi de Mont-roig, Miramar i la Pobla d'en Taudell. Aquest anava des del barranc de Rifà fins la riera de Riudecanyes i des de l'antic camí de Pradip (anava per sota del mas de Ballester).

Alguns pobles veïns que no tenien aquest conreu van protestar. Aquest tema surt esmentat en el llibre "Obras de Antonio de Gimbernat" d'Enrique Salcedo Ginestal ("Biblioteca clásica de la medicina española", Tomo Primero, 1926). A la pàg. 46, tot descrivint el poble natal del molt important metge cirurgià Antoni Gimbernat Arbós (Cambrils, 1734 – Madrid, 1816), diu que *"confina... al Oeste con Montroig; hallándose la villa en una hondonada, lo cual dificulta el disfrute de la libre influencia de los vientos, siendo los predominantes los de SO, que en la época invernal arrastraban las emanaciones pútridas de los pantanos formados por el cultivo del arroz en el término de Montroig, lo cual hacía que las fiebres intermitentes, debidas al anopheles o hematozoario de Laverán, fueran endémicas..."*.

Anteriorment a Cambrils s'hi feia arròs. Ho veiem en aquells llibres citats a l'inici d'aquest text: "Viaje de España" (1788) d'Antonio Ponz i al "Diccionario geográfico estadístico histórico de España y sus posesiones de Ultramar" (1848) de Pascual Madoz. També s'esmenta en el llibre "Els Gimbernat i el Cambrils del segle XVIII" de Laureà Pagarolas Sabaté (Edicions de l'Ajuntament de Cambrils, 1985). A la pàg. 37, podem llegir: *"... a l'esquerra de la riera d'Alforja i enfront mateix de la Mediterrània, s'alçaria un petit nucli de població, aleshores sense cap importància, bastit al voltant d'una torre de guaita. El constituïrien una desena de cases, habitades per famílies que deurién viure preferentment de la pesca. Aquesta zona fou especialment insalubre durant el segle XVIII, per raó dels aiguamolls, i veié incrementada la pestilència amb el conreu de l'arròs, que hom hagué d'abandonar pel fet de produir la malària..."*. S'està referint als terrenys on hi havia aquella "desena de cases" que definien aleshores el port de Cambrils. A la pàg. 60, comenta aquella epidèmia citada abans: *"El 1727, conegué Cambrils, a l'igual que la resta de pobles de la contrada, una greu epidèmia infecciosa, la malària, que els aiguamolls i el conreu de l'arròs afavorien..."*.

Pierre Vilar en el seu extens treball "Catalunya dins l'Espanya Moderna", 4 volums (Edicions 62, 1964-1968) parla del conreu de l'arròs. En el tercer volum, a la pàg. 309, cita que hi havia terres inundables a Riudoms, Vinyols, Cambrils, Vilanova d'Escornalbou, l'Arbocet, Les Borges, La Canonja, Altafulla, Vila-seca i Mont-roig. També esmenta documentació mèdica de Riudoms, Mont-roig i Cambrils que descriu diversos problemes sanitaris el anys 1727, 1728 i 1735. Diu que, en general, el conreu de l'arròs es va abandonar cap al 1750. A algunes d'aquelles poblacions van substituir l'arròs pel cànem (1786), la qual cosa va produir un considerable benefici econòmic.

En el llibre "Economia i societat al Baix Camp a mitjan del segle XIX" de Pere Anguera (Publicacions del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona, 1982), a la pàg. 19, tot parlant del "Proyecto del ferrocarril de Tarragona a Reus" (1853) de Joaquín Núñez de Prado, esmenta els productes i la seva quantitat que els pobles del Baix Camp enviaven per comercialitzar a Reus o Tarragona. L'únic poble on es cita l'arròs és a Mont-roig, diu que eren 700 quintars. Com que un quintà eren uns 42 quilos, dona uns 29.400 quilos.

En aquell llibre "Estudi onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp" de Ferran Jové Hortonedà, a la pàg. 51, s'esmenta una venda feta el 1839: *"aquella pesa de terra*

sembradura per ferri arròs, situada en lo terme de esta Vila y Partida dita los Prats...”; una altra del 1860: “toda aquella porcion de tierra o vassana para sembrar Arroz de cabida medio jornal... en la partida dels Prats, envers la Plana, o sea los Prats de Rifá...”; i, finalment, una altra del 1880: “una tierra secano arrozal... partida llamada los Prats...”.

Passaven els anys i continuava el conflicte amb Cambrils pels camps d'arròs. En el llibre “Aspectes socio-econòmics del segle XIX i inicis del XX a Cambrils” de Josep Bertran Cuders (Edicions El Mèdol, 1992), a la pàg. 21, s’hi diu que “la presència d’abundosos aiguamolls en el seu litoral, feu d’aquesta vila un lloc... capaç d’afavorir certs tipus de malalties infeccioses...el conreu de l’arròs en aquestes zones pantanoses incrementà encara més la pestilència...”. A continuació, cita un document de l’Ajuntament de Cambrils dirigit al de Mont-roig (27 de febrer de 1866) on s’hi demana “*prevengan a sus subordinados y se abstengan en lo sucesivo de continuar la siembra y cultivo del arroz...*”.

El “Diario de Tarragona”, del 5 de novembre, podem llegir: “*La desaparición de inmundicias de esta villa y alrededores solo fue momentánea, y bien podemos decir que las lluvias han empeorado nuestra situación, pues al paso que no se ha hecho nada en obsequio a la higiene pública, las aguas nos han puesto las calles y caminos de un modo intransitable, amén de un gran charco que han practicado a medio quilómetro de la población por el camino de Las Poblas y del cual se desprenden olores mortíferos. Los enfermos van continuando; el que tiene la suerte de no sucumbir, sufre una convalecencia penosa y con dificultad se hallaría uno que se haya curado completamente*”. Plovia sobre mullat. “La Correspondencia de España”, del 19 de febrer de 1877, també comentava que una malaltia havia causat gran alarma en Mont-roig. “La Vanguardia”, del 8 d’octubre de 1888, publicava: “*Dicen de Montroig que el tifus se ha desarrollado terriblemente en aquella villa, hasta el extremo de ser rara la calle donde no haya un enfermo. Atribuyen esta epidemia a una cañería de aguas sucias que pasa por una calle céntrica, a poca profundidad*”. Quan no eren les febres produïdes pels camps d’arròs era el tifus.

També he trobat una “providència judicial” publicada al “Boletín Oficial de la Provincia” de Tarragona, del 16 de juny de 1896, la núm. 2886, on un jutjat de Reus anuncia la subhasta pública per un deute reclamat per Ramona Ballester y de Portell, vídua, a Maria Ferratges Nolla. La primera finca a subhastar és “*una pieza de tierra situada en el término de Mont-roig, partida Prados de Rifá, secano y arrozal, de sesenta céntimos de jornal estadístico, equivalentes a treinta y seis áreas cincuenta centiáreas, lindante por Oriente con José Compte, Mediodía con la plaza del Mar, Poniente con la viuda de Juan Martí y por Cierzo con la Marjada; valorada en quinientas pesetas...*”. Una marjada és una feixa o bancal delimitat per un mur; deu ser aquella timba dels Prats. A “*Mediodía con la plaza del Mar*”, deu ser el propi mar.

Sembla que, de tant en tant, perillaven els camps d’arròs de Mont-roig. Una notícia curta del “Diario de Comercio”, del 27-8-1899, deia: “*Llamado por el señor gobernador civil acudió ayer a su despacho el alcalde de Montroig. El Sr. Luengo manifestó a la referida autoridad local que procediese inmediatamente a la desaparición de unas balsas que existen en aquel pueblo y que pueden ser perjudiciales a la salud pública*”. El governador era Manuel Luengo Prieto i l’alcalde de Mont-roig Francesc Gassó Folch.

En aquell text que vaig publicar a “**Ressò mont-roigenc**” núm. 60 (I trimestre 1997), “Jacint Salvadó, crònica vital i apassionada del nostre Cintu Quadrus”, hi havia unes declaracions del propi pintor sobre la seva infantessa a Mont-roig: “Als onze anys, vaig sofrir una malaltia que em durà gairebé tot un any. Fou el paludisme. En aquella època a Mont-roig s’hi conreava arròs, a les terres properes al mar...”. Com que havia nascut el 1892, això deuria ser el 1903.

En el llibre “Guspires (de la història de Mont-roig)” de Francesc Rom Serra i Martí Rom (Edicions Marré, 2010), el meu avi dedicava el capítol 11 a “Recordances sobre el Doctor Modest Tost”. Aquest era germà de la meua àvia paterna Teresa Tost Puñet (de cal Petroli i casada a cal Panadero). A la pàg. 95, podem llegir: “*En aquella època a Mont-roig hi havia importants plantacions d’arròs en els aiguamolls de la partida dels Prats, i això portava periòdiques febres que assetjaven a la gent del camp; aquestes febres duraven setmanes i a vegades mesos. No hi havia persona que passés varis dies als camps d’arròs que no es veiés atacat pels mosquits que duïen les febres. Aleshores les medecines eren escasses i no estaven al abast de tothom, i els remeis casolans no les curaven. Poc a poc anaven causant estralls a gairebé totes les cases del poble...*”. Com veiem, a inicis del segle XX continuaven els mateixos problemes. A continuació, l’avi explica: “*El doctor Modest Tost Puñet va començar a moure fils per tal de que fos suprimit aquell conreu. Sempre d’acord amb l’Ajuntament, va fer treballs i estudis sobre les conseqüències d’aquelles febres en el poble per tal de presentar-lo al Ministeri de Sanitat de Madrid; fins i tot va haver de fer algun viatge a la capital. Calia lluitar contra els interessos d’alguns que no volien de cap de les maneres perdre aquelles profitoses collites... El poble de mica en mica se’n adonà que aquell benefici econòmic anava lligat a greus problemes de salut que podien dur a la mort. Es va decidir abandonar el conreu d’aquelles terres. Es varen tapar totes les boques d’aigua que servien per omplir els arrossers, i a la vegada s’omplien els camps amb terra per anivellar-los; també es feren unes aigüeres cap els llocs de major profunditat per anar traient l’aigua dels Prats fins eliminar-la totalment... Encara anys després quan algun pagès es quedava varies nits en aquells camps, era molt probable que més tard o més d’hora tingués aquelles febres...*”.

L’1 de març de 2006 es va inaugurar a Mont-roig la “Unitat de Fisioteràpia i Rehabilitació” que du el nom de Modest Tost. Amb motiu d’aquest fet jo vaig publicar el text “Modest Tost Puñet: un metge mont-roigenc” a “**Ressò mont-roigenc**” núm. 98 (II trimestre 2006), a la pàg. 13. Aquell any el pregó de la Festa Major el va fer una néta d’aquest metge, la Rosa Màndoli Tost; vegeu “**Ressò mont-roigenc**” núm. 100 (IV trimestre 2006), pàg. 20. A la secció “Col·laboracions” d’aquest mateix web podeu trobar el text “Rellotge de sol de la pobla del Modest Tost” (2-10-2015) de l’Esther Bargalló. Durant molt anys Modest Tost va estiuejar en aquesta finca de Les Pobles. Era “la heredad llamada San Bartolomé”, segons diu l’escriptura notarial del 4 de setembre de 1909.

Sabem que Modest Tost Puñet es va llicenciar en medecina el 1906 i que aquest mateix any començà a exercir a Mont-roig, on hi va estar fins al 1911. Aquestes dates poden indicar que la eradicació de l’arròs a Mont-roig es deuria fer cap al 1910 o 1911.

Segurament com que aquells terrenys quedaven a nivell del mar (encara ara és ben palès) els pagesos deuriem d’amuntegar gran quantitat de terra per separar-los del mar. Jo recordo com cap a finals dels anys cinquanta encara els pagesos es preocupaven, de

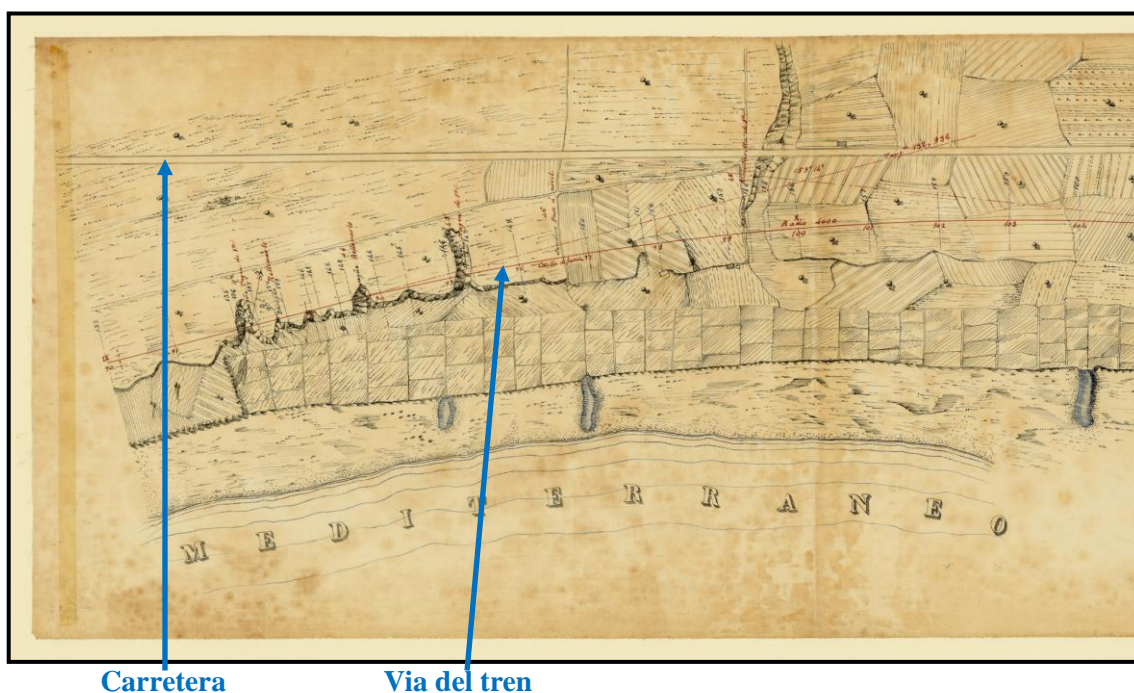
tant en tant, de “fer trinxera” perquè quan hi havia mala mar l’aigua salada no entrés en els conreus. Feien un doble mur de terra d’un metro i mig d’alçada separats uns tres metres l’un de l’altre. D’aquesta manera, si l’empenta de l’aigua superava el primer, queia més tranquil·lament pel pendent del primer mur i omplia l’espai del mig amb la probabilitat que part d’ella es filtrés per la sorra. Difícilment superava el segon mur. L’aigua filtrada ja no era tan salada i no matava els conreus.

De totes maneres es deuria continuar en alguns camps, doncs he trobat una notícia en el “Diario de Tarragona”, del 19 de maig de 1915, que diu: “*Por la Sección Agronómica de Tarragona se viene practicando la tramitación de los expedientes de cotos arrozales promovidos por Tortosa. Se han tomado disposiciones para evitar los abusos que se cometen en el pueblo de Montroig, con cultivos abusivos de arroz...*”.

El conreu de l’arròs al delta de l’Ebre no va arribar fins cap al 1860; es va començar a fer al voltant del Canal que anava d’Amposta a La Ràpita. El 1912, amb la inauguració del Canal de l’esquerra de l’Ebre, es va estendre aquest conreu per tot el Delta.

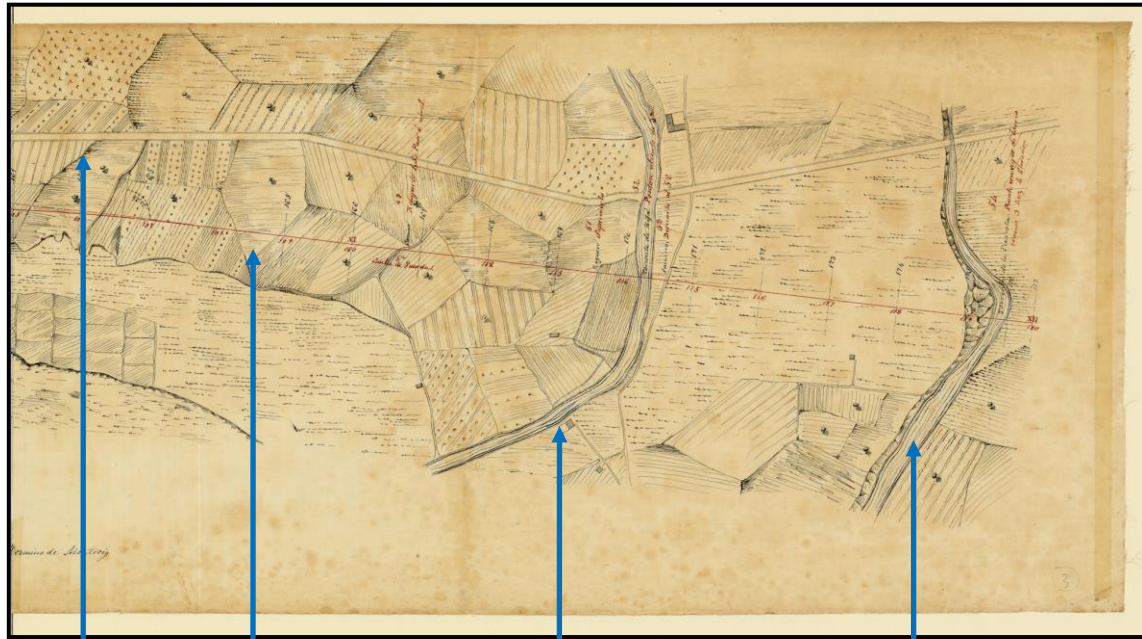
En el text “Mont-roig: Geografies, camins i viatgers (3). El ferrocarril” que vaig publicar en aquest mateix web de “**Ressò mont-roigenc**”, el 17-02-2016, s’hi incorporaven uns plànols de la franja costanera de Mont-roig que detallaven el “Projecte de tren entre l’Hospitalet de l’Infant i Tarragona” (1865). Aquests plànols es poden trobar en el “Fons històrics – Cartoteca” / “Mapes i fotos antics en línia” del web de l’Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Si mirem amb detall els plànols corresponents al “TRAM 4 (costat esquerra)”, “TRAM 4 (costat dret)” i “TRAM 5 (costat esquerra)”, és a dir, des d’on ara estaria el llinar del càmping *Playa Montroig* amb el càmping La Torre del Sol fins la riera de Riudecanyes, podem trobar un conjunt de parcel·les de terra relativament petites i quadrades. Penso que són aquells aiguamolls on s’hi conreava l’arròs.

TRAM 4 (costat esquerra)

En aquest quart tram trobem que canvia la topografia del terreny. Hi ha un considerable desnivell que deu ser la timba que separava els camps de dalt (del pla de les Eixermades i les Planes) amb el que serien els aiguamolls dels Prats. A l'alçada del que ara és el càmping La Torre del Sol hi ha marcats a la platja dos petits estanys i un altre de més considerable al recte de l'actual estació de tren (més o menys). A la zona de la platja, des d'aquí i fins Rifà, sembla que hi hagi camps abandonats i potser inundats.

TRAM 4 (costat dret)

Carretera

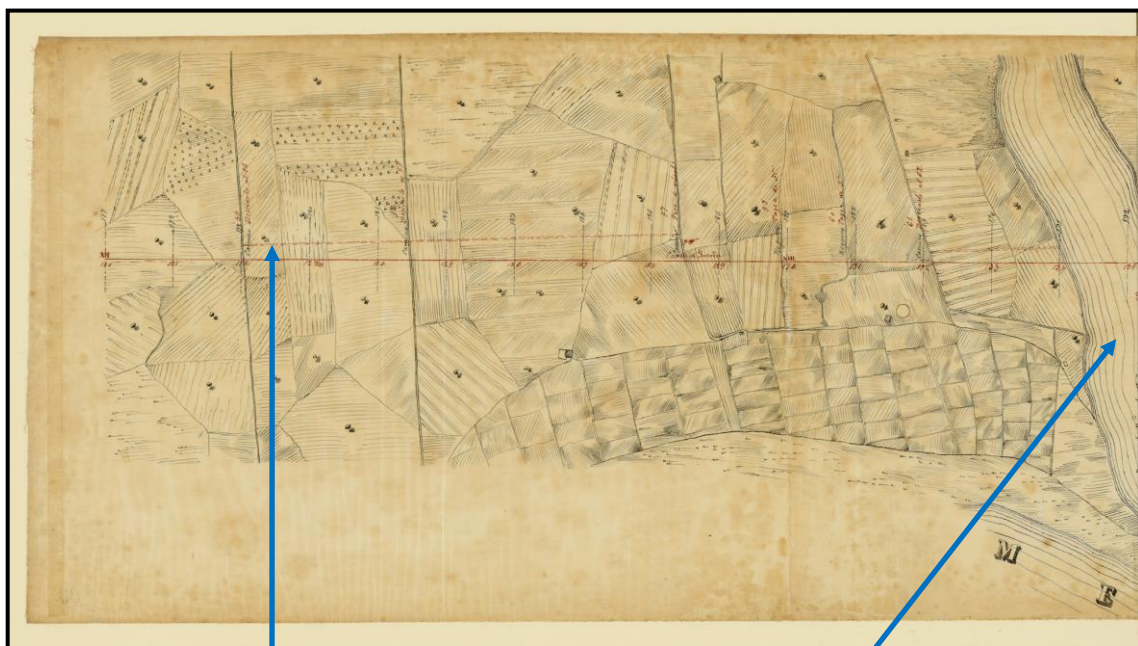
Via del tren

Barranc de Rifà

Barranc de la Pixerota

Des de Rifà fins la Pixerota gairebé no hi ha camps conreats.

TRAM 5 (costat esquerra)

Via del tren

Riera de Riudecanyes

En el cinquè tram, un cop passada la Pixerota i fins la riera de Riudecanyes, al voltant de la via del tren, tot són camps conreats. A la zona costanera hi tornem a trobar una munió d'aquelles petites parcel·les quadrades que dèiem que serien aiguamolls.

DEMOGRAFIA

Segurament l'estancament de la població de Mont-roig durant el segle XIX pugui tenir una causa en aquelles febres intermitents que assetjaven els que estaven en contacte amb els aiguamolls o amb algú relacionat amb aquests camps d'arròs. Mont-roig va passar de tenir 2.423 habitants el 1857 a 2.479 el 1910. Mentre, per exemple, Cambrils passà de 2.140 a 3.141, o Montbrió de 1.228 a 1.411.